

JUNI 2026 · FOLKEVERSJON AV DEN ØKONOMISKE ANALYSEN AV LINDESNES KOMMUNE

Hva skjer med pengene i Lindesnes?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Lindesnes' økonomi fant. Og Lindesnes har en interessant tvist: en ung sammenslåingskommune som ser rik og solid ut på papiret, men der det meste av overskuddet kommer fra ett **kraftutbytte** — ikke fra selve driften av skoler, sykehjem og barnehager.

87,4 mill.

så stort overskudd fikk kommunen i 2025 — det høres flott ut. Men bare rundt 25 millioner av det kom fra selve driften

~90 mill.

så mye penger var lagt inn fra kraftselskapet Å Energi i 2025. Det er dette utbyttet som bærer den fine økonomien

27 mill.

så mye gikk selve driften i MINUS i 2024. Uten kraftpengene hadde regnskapet sett helt annerledes ut

Tenk på kommunen som en husholdning: Lindesnes «tjener» på to ting. Det ene er en vanlig lønn — skatt og overføringer fra staten, som skal dekke de faste regningene: skole, barnehage, eldreomsorg, helse. Det andre er **en årlig utbetaling fra en familiearv** — en eierandel i kraftselskapet Å Energi. Problemet er at de faste regningene er litt for høye til at lønnen rekker, så familien måtte i 2024 ta av arveutbetalingen for å få det til å gå rundt. Utad ser de velstående ut. Men hverdagsøkonomien går egentlig i minus, og familien har nå satt seg fore å kutte hverdagsutgiftene slik at lønnen igjen rekker. Det er omtrent det som skjer i Lindesnes nå.

Lindesnes ble til i 2020 da de tre kommunene Lindesnes, Mandal og Marnardal slo seg sammen — i dag rundt 24 000 innbyggere. Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og NRK). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Lindesnes bruker mest på eldreomsorg — og driver byråkratiet svært billig

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Lindesnes' faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Administrasjon («byråkratiet»)	38 mill. mindre	Drives svært billig — en gevinst etter at tre kommuner ble slått sammen
Sosialhjelp m.m.	18 mill. mindre	Stort hopp fra året før — men ingen lokal kilde forklarer hvorfor (les forbehold)
Grunnskole	9 mill. mindre	Drives nøkternt — men karakterene er solide
Eldreomsorg og hjemmetjenester	5 mill. mindre	Var langt under i fjor (11 mill.); nærmer seg forventet etter at plasser er lagt ned
Barnehage	6 mill. mer	Lå litt under i fjor, nå litt over forventet
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	6 mill. mer	Over forventet — men på vei ned fra et høyere nivå
Barnevern	10 mill. mer	Over forventet, og det vokser. Samme tjeneste fikk et lovbrudd i 2020 — les neste side

Det interessante: Lindesnes driver «byråkratiet» svært billig — 38 millioner under det befolkningen tilsier. Det er en av gevinstene etter sammenslåingen i 2020. Den store fortellingen handler likevel ikke om enkeltsektorene over, men om **eldreomsorgen**: kommunen har selv funnet ut at den driver helse og omsorg rundt 60 millioner dyrere enn sammenlignbare kommuner — fordi den har for mange institusjonsplasser. Det er den jobben kommunen nå er i gang med å rydde i.

Regnestykket viser altså en kommune som driver flere ting nøkternt, men som har **én stor og dyr utfordring i kulissene: en eldreomsorg bygget for institusjon**, og noen mindre avvik (barnevern over, sosialhjelp som hopper kraftig). Det viktigste forklarer vi på de neste sidene.

Hvorfor koster eldreomsorgen 60 millioner for mye — og hva gjør kommunen?

Dette er den viktigste saken i hele analysen. Lindesnes har selv regnet seg fram til at helse- og omsorgstjenestene koster **rundt 60 millioner kroner mer i året** enn i sammenlignbare kommuner. Grunnen er enkel å forklare: kommunen har **for mange plasser på institusjon** — sykehjem, korttidsplasser og omsorgsboliger — i forhold til folketallet.

Hvorfor er det dyrt? Fordi en plass på institusjon koster mye mer enn å hjelpe folk hjemme. I Lindesnes koster én institusjonsplass i snitt over **2,2 millioner kroner i året**. Når kommunen har flere slike plasser enn den trenger, blir regningen høy.

Hvorfor må dette endres? Antallet innbyggere over 80 år ventes å **doble seg fram mot 2040**, samtidig som det blir færre yrkesaktive til å betale og bemanne. Kommunens egen konklusjon er klar: «Lindesnes kommune kan ikke drive helse- og omsorgstjenestene som i dag. Omstilling er helt nødvendig.» Løsningen er å hjelpe flere til å **bo hjemme lenger**, med forebygging og rehabilitering, i stedet for å bygge ut institusjon.

Dette er ikke bare prat. Kommunen har allerede lagt ned konkrete plasser: en avdeling med syv langtidsplasser ved Mandal sykehjem, seks korttidsplasser ved Marnardal omsorgssenter, og tolv boliger ved Ulvegjelet omsorgssenter (i 2022–2023). Det er ikke en «ostehøvel» som tar litt overalt, men **målrettede valg** om hvilke plasser som kan avvikles. Det er også derfor regnestykket på forrige side viser at eldreomsorgen er på vei *mot* det forventede nivået — fra 11 millioner under i fjor til 5 millioner under i år.

Et varsko fra staten — i barnevernet: I 2020 førte Statsforvalteren tilsyn med Lindesnes' barnevern og fant et **lovbrudd**: tjenesten dokumenterte ikke godt nok at undersøkelsene var forsvarlige, blant annet om **barna selv hadde fått si sin mening**. Dette er relevant fordi barnevernet også er en av tjenestene som bruker mer enn forventet (10 millioner over). Tilsynet handler ikke om penger, men om kvalitet — og minner om at de mest sårbare, barna, må sees godt nok. (Til sammenligning: et tilsyn med NAV-kontoret i 2024/25 fant **ingen** lovbrudd.)

Rik på papiret — men overskuddet kommer fra kraft, ikke fra driften

16,7 %

sparekontoen («disposisjonsfondet») målt mot årsinntekten — solid, godt over mange kommuner

~90 mill.

men det er kraftutbyttet fra Å Energi som bygger sparekontoen — ikke selve driften

75 %

kommunens lån tilsvarer tre fjerdedeler av en årsinntekt — mest til et nytt helsehus og til vann og avløp

Her er den ærlige historien. Lindesnes ser solid ut, og sparekontoen er virkelig pen. Men bak tallene ligger en avhengighet det er verdt å forstå.

Kraftutbyttet som bærer økonomien

Lindesnes eier en andel i kraftselskapet Å Energi, og får hvert år utbetalt utbytte derfra. I 2024 var det et ekstra stort utbytte på 44 millioner kroner, og for 2025 var det lagt inn rundt 90 millioner. Det er dette som får regnskapet til å se flott ut. For da kommunen i 2025 fikk et overskudd på 87,4 millioner kroner, kom bare **rundt 25 millioner** av det fra selve driften — resten henger sammen med finans og kraftpenger. Og året før, i 2024, gikk selve driften faktisk **27 millioner i minus**. Med andre ord: uten kraftutbyttet ville bildet vært et helt annet.

Høy gjeld — men mest til bygg, ikke til drift

Lindesnes har også tatt opp store lån — rundt 1,8 milliarder kroner. Men det meste av dette er knyttet til **investeringer i bygg**, særlig et nytt helsehus (omtalt som «Norges mest energieffektive helsebygg») og til vann og avløp. Det er altså ikke penger brukt opp i daglig drift, men i bygg som skal stå i mange år. Det gjør gjelden lettere å bære enn tallet alene kan se ut som.

Derfor kutter kommunen — «Sammen i Utvikling»: Fordi driften egentlig går i minus uten kraftpengene, har Lindesnes startet et stort omstillingsprosjekt kalt «Sammen i Utvikling». Hele kommunen er gått gjennom i 28 «arbeidspakker», og målet er å spare opp mot **64 millioner kroner i året innen 2029**. Planen ble vedtatt av kommunestyret i juni 2025. Målet er at tjenestene skal bli «like effektive som i sammenlignbare kommuner», slik at kommunen igjen klarer seg på driften — ikke bare på kraftutbyttet. Rådmannen sier det selv: «Det er bedre å handle nå mens vi fortsatt har handlingsrom, enn å vente til vi blir tvunget.»

Det ærlige bildet er altså verken «Lindesnes er styrtrik» eller «Lindesnes er blakk». Det er en ung sammenslåingskommune som ser solid ut fordi et kraftutbytte dekker over en tjenestedrift som er for dyr — og som nå rydder i den, planmessig, mens den fortsatt har penger på bok. En tillitsvalgt

har samtidig advart om at kuttene har gjort hverdagen tøffere for de ansatte — en påminnelse om at det fine overskuddet og virkeligheten på gulvet ikke alltid er det samme.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 hadde Lindesnes et høyt tall (**pluss** 7,4 %). Men en stor del av dette kommer fra kraftutbytte, ikke fra selve driften — så det er mindre «til overs fra hverdagen» enn tallet antyder.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Lindesnes: 16,7 % — solid. Men det er i stor grad bygget opp av kraftutbyttet fra Å Energi.

Å Energi-utbytte

Lindesnes eier en andel i kraftselskapet Å Energi og får hvert år et utbytte derfra (rundt 90 millioner i 2025). Det er denne inntekten som bærer den fine økonomien — mens selve driften av skoler, sykehjem og barnehager faktisk gikk i minus i 2024.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Lindesnes rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at byråkratiet drives billig, mens eldreomsorgen historisk har vært dyr.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Lindesnes' gjeld tilsvarer rundt 75 % av en hel årsinntekt — men mest knyttet til bygg (et nytt helsehus) og til vann og avløp, ikke til daglig drift.

«Sammen i Utvikling» (SiU)

Kommunens store omstillingsprosjekt, vedtatt i juni 2025. Hele kommunen er gjennomgått i 28 «arbeidspakker», med mål om å spare opp mot 64 millioner kroner i året innen 2029 — så driften igjen klarer seg uten å lene seg på kraftutbyttet.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Lindesnes' egne årsrapporter og budsjetter, statlige tilsyn og NRKs omtale av regnskapet. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil. Noen tall — særlig den kraftige endringen i sosialhjelp — fant vi ingen lokal forklaring på, og det er ærlig markert i den tekniske rapporten.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift. Og når noe koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing, men at det finnes reelle behov eller en struktur som kan endres. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at en god del av den fine økonomien hviler på et kraftutbytte som kan svinge.